K. u. K. STAATSANWALTSCHAFT MARBURG
Eingelangt am 15 JUL 1915
8h 10' Am
mit —— Beilagen

28. številka. Maribor, dne 15. julija 1915. XLIX. tečaj.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge inozemske dežele 6 K. Kdor bodi ako po njega, plača za leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Člani „Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, upravništvo naročnine, inserate in reklamacije.
Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 10 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Male naznanila" stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vrsta petitvrste 24 vin., Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nenaprte reklamacije so poštnine proste.

Kmečki stan se začne upoštevati.

Vodilni in največji angleški list „Times" je prišel končno do prepričanja, da je nemogoče izstradati Nemčijo, še manj pa Avstrijo, ker je prehrana prebivalstva sedaj načrtoma tako urejena, da se more prebivalstvo preživiti iz lastnih pridelkov in nadaljevati vojsko. „Nemčiji", tako nadaljuje omenjeni list, „je pa to omogočeno le vsled tega, ker je poljedelstvo v tej državi tako mogočno razvito in so merodajni nemški krogi obračali vso svojo pozornost na razvoj poljedelstva. Nemčija je kljub kratkovidni opoziciji in nasprotovanju mestnega prebivalstva zelo pospeševala svoje poljedelstvo in nemški vojni pisatelji kažejo sedaj z upravičenim ponosom na moč, katero dobiva Nemčija od svojega poljedelstva. Istočasno, ko je storila Nemčija za razvoj svojega poljedelstva vse, kar je bilo v njenih močeh, se je tudi njeno obrtništvo in njena trgovina razvila tako mogočno, da prekaša v tem oziru Nemčijo le še naša (angleška) država, toda z razločkom, da se je vršil razvoj nemškega obrtstva in trgovine mnogo hitreje, kakor pri nas.

Vsem je še v spominu doba, ko se je tudi v Nemčiji reklo, češ, v Nemčiji se mora z vsemi sredstvi pospeševati obrt in trgovina, a poljedelstvo se naj pušča v nemar, slično kakor pri nas v Angliji. Toda Nemčija je pravočasno — menda vsled razmer, ki jih je videla v Angliji — spoznala nevarnost, ki ji preti in jo odvrnila. Sedaj, ko se nam odpirajo oči, kakšna nevarnost preti tisti državi, v kateri se je za poljedelstvo tako malo storilo, kakor pri nas v Angliji in v kateri se je storilo tako veliko kakor v Nemčiji, moramo obrniti pozornost na razvoj našega poljedelstva."

Angleška vlada je sedaj imenovala lastno komisijo, ki bo nadzorovala razvoj njenega poljedelstva.

Angleški Reuterjev urad sicer zatrjuje, da angleška vlada ni imenovala lastne komisije za povzdigo poljedelstva na Angleškem iz strahu pred nemškimi podmorskimi čolni, ki baje prav nič ne ovirajo uvoza živil v Anglijo, marveč le iz denarnih vzrokov. Če bi se vojska nadaljevala še čez žetev leta 1916 čeprav je to zelo malo verjetno, bi nastalo za odvišno žito v nepristranskih državah tako puljenje in pipanje, da bi cene žita neznansko poskočile. Angleška vlada hoče nakupovanje v tujih državah omejiti in znižati, kolikor bo sploh mogoče, le da zabrani, da se angleško zlato ne bo stekalo v tuje žepe. Te odredbe, katere bo izdala novoimenovana komisija, ne bodo veljavne le samo za žetev za leto 1916, ampak tudi za vsa sledeča leta, kakor dolgo bo namreč trajala vojska.

Švicarski polkovnik Müller, ki se nahaja v nemškem glavnem stanu, piše nemškemu listu „Zeit" sledeče: Kedaj je bil kmečki stan tako velevažen, kakor dandanes, kedaj se je stara resnica, da je zdrav, krepko razvit kmečki stan najboljša in najkrepkejša podlaga vsake države, tako obistinila, uresničila in potrdila, kakor ravno dandanes? Da je Nemčija, koje obrt in trgovina je tako mogočno razvita, vedno razumela z vsemi sredstvi pospeševati tudi svoje poljedelstvo, se ji sedaj poplačuje tisočerokrat, kajti ostala je nezlomljena sila.

Dal Bog, da bi tudi avstrijski merodajni krogi prišli do popolnega spoznanja resnice, kako je posebno za vojne čase moč kmetijstva največja opora za vsako državo, ker ji daje ljudi in živež.

Pretiranje cen za živila.

Po cesarski naredbi z dne 1. avgusta 1914 so začeli zasledovati vse tiste prodajalce, ki za najpotrebnejša živila zahtevajo očitno pretirane cene. Najvišje sodišče zastopa danes glede navijanja cen to načelo, da je preganjati kazenskim potom vsakega, kdor zahteva pri najvažnejših živilih več dobička, kakor mu gre. Cena ima znašati pridelovalne stroške in običajni dobiček. Kakor hitro bi se zahtevalo preveč dobička pri prodajni ceni, je ponudnik kaznjiv. Za presojo vrednosti enega ali drugega pridelka ima biti merodajna pridelovalna cena in ne tržna cena.

To naj si zapomnijo dobro vsi tisti, ki prinašajo in ponujajo živila na prodaj, da ne zapadejo kazni, kajti poudarjati moramo pri tej priliki, da ne veljajo danes nič več maksimalne cene in da se na nje ne moremo več sklicevati. Te cene so odpravljene, ker se niso obnesle.

Pr VI 8 13-67.

V imenu Njegovega Veličanstva Cesarja! C. kr. okrožna, kot izjemna sodnija v Mariboru je pod predsedstvom c. kr. v. d. s. svet. dra. Fraidl v navzočnosti c. kr. v. d. s. sv. Detitscheg, c. kr. d. s. sv. Kronasser in dra. Torggler kakor sodnikov in c. kr. avsk. Tornago kakor zapisnikarja na obtožbo Franceta Roblek kakor zasebnega obtožitelja z dne 21. marca 1914 o. št. Pr. VI 8 13-26 zoper Frana Žebot zavoljo pregreška po §§ 488 in 499 1. in 2. slučaj k. z. danes po dognani glavni razpravi, določeni vsled naredbe z dne 20. aprila 1915, o. št. Pr VI 8 13-60 v navzočnosti Franceta Roblek kakor zasebnega obtožitelja, njega zastopnika drja. Kalana, prostega obtoženca Frana Žebot, zagovornika drja. Benkovič, po predlogu obtožitelja, da se obtoženca v smislu precizirane obtožbe krivim spozna in postavno kaznuje, razsodila tako: Franc Žebot, rojen 10. avgusta 1881, v Selnici ob Muri, tja pristojen, r. k., odgovorni urednik „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, vže kaznovan, je kriv: da je kot odgovorni urednik v Mariboru tiskanega perijodičnega lista „Slovenski gospodar" objavil na 4. in 5. strani št. 48 tega lista z dne 27. novembra 1913 po vsebini mu znani članek, ki začne z besedami: „Velika Pirešica (Roblekovi napačni mejniki. Roblekov neresničen popravek)" in konča z besedami: „Ker se je spustil v javnost, stoji osramočen pred svetom, s katerim se Franc Roblek s priobčenjem izmišljenih in napak zvitih dejstev imenoma po krivem dolži nepoštenega in nenravnega dejanja, ki bi ga utegnilo v mislih ljudi zaničljivega storiti in ponižati; zakrivil je s tem pregrešek zoper varnost časti po § 488 k. z. in §§ 7 in 239 k. z., in se obsodi: po § 493 k. z. z ozirom na § 267 in na § 265 k. p. r. ter z uporabo §§ 266 in 261 k. z. v denarno globo 300 K (tristo kron), namesto katere stopi v slučaju neizterljivosti kazen 30 (trideset) dnevnega zapora. V smislu § 389 k. p. r. ima toženec povrniti stroške kazenskega postopanja in morebitne izvršitve kazni. V smislu § 39 zakona z dne 17. dec. 1862 št. 6 drž. zakona za leto 1863 ima obtoženec objaviti predstoječo sodbo na lastne stroške tekom 8 (osem) dni po pravomočnosti te sodbe na prvi strani perijodičnega lista „Slovenski gospodar." Razlogi: Pod obtožbo stoji članek r. št. 48 „Slovenskega gospodarja" z dne 27. nov. 1913 z nadpisom „Velika Pirešica. (Roblekovi napačni mejniki" Roblekov neresničen popravek)" Obtoženec je priznal, da je bil tačas odgovorni urednik pri „Slovenskem gospodarju", in je on tudi kot taki podpisan na dotični številki. V prej imenovanem članku očita se zasebnemu obtožitelju Francetu Roblek med drugim, da je pustil postavljati mejnike samolastno v svoj prid, da takrat, ko so pred 15 leti postavljali mejnike, prejšnji župnik Kunej ni bil navzoč in da se ga o tem sploh ni obvestilo. Obtoženec nastopil je pri glavni razpravi pred porotnim sodiščem dne 20. junija 1914 ter predidočem postopanju dokaz resnice glede trditev inkriminovanega članka, vsled česar je bilo pri razpravi zaslišanih več prič. Izrek porotnikov in sodbo, s katero je bil obtoženi oproščen od obtožbe, razveljavilo je c. kr. najvišje kot kasacijsko sodišče s sodbo z dne 27. novembra 1914 o. št. Pr VI 8 13-47 ter naložilo temu sodišču ponovno razpravo in razsojo zadeve. Obtoženi se zagovarja sedaj, da inkriminovanega članka ni bral, marveč, da ga je izročil tretji osebi, to je takratnemu uredniku „Straže", Lavoslavu Kemperle, naj ga spravi v tisk. Vsled tega pa da nikakor ni zakrivil pregreška po § 488 oziroma 491 k. z. k večjem prestopek zanemarjanja dolžne pozornosti v smislu odstavka 1, člana III. zakona z dne 15. oktobra 1868 št. 142 d. z. V smislu tega zagovora umaknil je obtoženi z vlogo z dne 28. aprila 1915 r. št. 62, nastopljeni dokaz resnice. Vendar smatra sodišče dokazanim, da je obtoženec pod obtožbo stavljeni članek dal tiskati, akoravno mu je bila njega vsebina znana, dočim se sodišče o tem, da bi bil obtoženec ta članek tudi sestavil, ni zamoglo z gotovostjo prepričati. Krivdorek se opira pred vsem na zagovor obtoženca. Le ta zagovarjal se je pri prvem zaslišanju (gl. r. št. 8) sledeče: „Jaz si pridržim svoj zagovor za glavno razpravo in ne odgovarjam na nobeno mi stavljeno vprašanje. Kot urednik „Slovenskega gospodarja" sem seveda spravil ta članek v tisk. V vlogi z dne 12. junija 1914 (glej r. št. 33) navaja obtoženec dobesedno: „Za moje trditve v inkriminiranem članku, kateri je z mojo vednostjo izšel v listu in za kojega prevzamem vso odgovornost, nastopam dokaz resnice." Pri glavni razpravi dne 20. junija 1914 (glej r. št. 35) pravi obtoženec: „Jaz se ne čutim krivega, ker ne smatram, da bi bilo v inkriminovanem članku kaj nepostavnega. Priznam pa, da sem pustil kot odgovorni urednik tiskati inkriminovani članek r. št. 48 perijodičnega lista „Slovenski gospodar." Če sem ga pa tudi sam spisal, o tem ne morem izpovedati." Pri glavni razpravi dne 8. maja 1915 kot priča zaslišani Franc Kostanjevec, ki je bil pri porotni razpravi dne 20. junija 1914 zapisnikar, izpovedal je na podlagi svojih zaznamkov ob priliki te razprave, da se je obtoženec takrat dobesedno tako zagovarjal: „Če sem ga (članek) sam spisal, ne morem reči, tiskat pa sem ga pustil, ker nisem vedel, da bi bilo kaj nepostavnega; jaz nisem smatral, da bi bilo v članku kaj nepostavnega." Temu nasprotno opira obtoženec svoj zagovor, da inkriminovanega članka ni bral predno je šel v tisk, na okolnosti, katere opisuje v vlogi r. št. 49 sledeče: „Jaz sem sicer nominelno odgovorni urednik „Slovenskega gospodarja", vendar imam razun tega toliko drugih poslov, da mi ni mogoče vseh člankov brati . . . Jaz imam pri listu „Slovenski gospodar" v prvi vrsti se pečati z inserati, imam zlasti tozadevno korespondenco voditi s strankami, kar mi vzame seveda večji del časa. Kar se tiče uredniškega dela, moram pregledati le večjem nočce manjšega obsega, zlasti imam od lastnikov lista nalog, da večje dopise ali polemike, ki utegnejo dati povod tiskovnim pravdam, izročim v pregled drugim bolj informiranim sotrudnikom, ki skoraj vsak dan zahajajo v uredništvo „Slovenskega gospodarja." Razun uredništva oskrbujem tudi tajništvo društva „Slovenske kmečke zveze za Spodnje Štajersko", ki ima več tisoč članov, vrhu tega pa tudi še tajništvo zadruge za unovčenje živine, ki razteza svoj delokrog na celo Sp. Štajersko; končno poseduiem še srednje posestvo v Selnici na Muri, kamor se odpeljem zelo pogosto. Ni tedaj mogoče, da bi vse, zlasti večje dopise osebno pregledal . . . Šel lista „Slovenski gospodar" . . . g. dr. Anton Korošec . . . mi je ukazal, da imam vse članke, kateri utegnejo dati povod tiskovnim pravdam ali polemikam, ali kateri so politično važni, dati v pregled gospodu Lavoslavu Kemperle, ki je bil tedaj urednik „Straže." Obtoženec je dal torej tudi ta članek, ki se nanaša na zasebnega obtožitelja Franceta Roblek, ker je bil važnega značaja, naravnost Lavoslavu Kemperle, ki je članek prebral, morebiti tudi popravil in sam oddal v tiskarno; le ta je dobil tudi iz tiskarne prvi tisk (Bürstenabzug) v pregled, ter ga je zopet tja vrnil, tako da je obtoženec članek še-le v roko dobil, ko je bil že tiskan. Ker je prišel članek na opisani način v tisk, bila je njega vsebina pred tiskom znana le Kemperlu, nikakor pa ne obtožencu. Predstoječe trditve obtoženca, v kolikor označujejo splošni način, kako so se spravili članki važnejšega značaja v tisk, potrjujejo sicer priče: dr. Josip Hohnjec, Edvard Jonas, dr. Anton Korošec in tudi obtoženčevo trditev, da je dal rokopis z inkriminovanim člankom Lavoslavu Kemperle, da naj ga prebere, in ga da tiskat, potrjujejo priče Vekoslav Stuppan, Alojz Strašnik in Alojz Schuler, tako, da sodišče ni imelo povoda, da bi sprejelo še nadaljne v tem oziru od obtoženca predlagane dokaze. Toda vkljub temu, da so po izpovedbah imenovanih prič smatrati obtoženčeve trditve kot dokazane, v kolikor jih potrde te priče, vendar ni izključeno, da je obtoženi Žebot članek prebral, predno ga je dal Kemperlu. V tem oziru sklicuje se sodišče na izpovedbe drja. Hohnjeca, Edvarda Jonas, Alojza Strašnik, dra. Korošec in Alojza Schuler, ki te možnosti izrečno ne izključujejo. Edino-le priča Vekoslav Stuppan trdi pri razpravi dne 8. maja t. l., da zamore odločno navesti, da obtoženec inkriminovanega članka ni prebral. Toda s to trditvijo se ne strinja njegova izpoved pred preiskovalnim sodnikom, kjer pravi priča „soviel ich wahrgenommen, kat Žebot den inkriminierten Artikel nicht gelesen, sondern nur Kemperle." Ker torej smatra sodišče izključenim, da bi kaka priča zamogla dokazati, da obtoženec inkriminiranega članka ni bral, dasiravno ga je dal L. Kemperlu v pregled, zaslišanje daljnih po obtožencu predlaganih prič ni bilo umestno, osobito, ker kaže ves značaj tega predloga na to, da namerava obtoženec na ta način le zavlačiti kazensko zadevo. Kakor tedaj po imenovanih pričah dokazane okolnosti, kar sledi iz predstoječega razmotrivanja, ne nasprotujejo naziranju, da je obtoženi prebral inkriminovani članek, še predno je bil tiskan, tako podpira to naziranje posebno še obtoženčevo ravnanje zoper obtožbo, katero je dvignil dr. Vekoslav Kukovec zoper obtoženca dne 22. februarja 1914. Zoper trditev te obtožbe (r. št. 21), da je bil o njej inkriminovani članek objavljen z obtoženčevo vednostjo, navaja obtoženec v svojem ugovoru (r. št. 23) ravno ista dejstva in iste okolnosti kakor sedaj v svojo obrambo zoper obtožbo Franceta Roblek. (confer O. Z. 23 O. Z. 49). Iz te okolščine izhaja brezdvomno, da obtoženec tega svojega zagovora zoper Roblekovo obtožbo svojčas radi tega ni uveljavljal, ker očividno ni odgovarjal resnici. Iz razmotrivanih razlogov, to je iz obtoženčevega zagovora, predno je bil razveljavljen izrek porotnikov, iz nasprotujočega si postopanja obtoženca v zadevi dra. Kukovca na eni strani in Franceta Roblека na drugi strani, nadalje iz okolnosti, da ni izključena možnost, da je obtoženec prebral inkriminovani članek oziroma rokopis, predno je bil tiskan, smatra sodišče dokazanim, da je bil inkriminovani članek tiskan z vednostjo obtoženca, kateremu je bila njega vsebina znana. Nasprotno se pa sodišče ni zamoglo z gotovostjo o tem prepričati, da je obtoženec predmetni članek tudi sam sestavil, vsled česar krivdoreka ni zamoglo izreči v smislu obtožbe. Dejstvo, da se je odstopila zadeva dra. Vekoslava Kukovec zoper obtoženca c. kr. okrajnemu sodišču v Mariboru v svrho postopanja radi prestopka po odstavku 1, člana III. zakona z dne 15. X. 1868 št. 142 drž. zak. ni dalo zasebnemu obtožitelju povoda, da bi stavil kak predlog, in sicer tudi ne v smislu k. p. r., ker se je njegova zadeva zoper obtoženca itak sama ob sebi nadaljevala. Ker dolži predmetni članek zasebnega obtožitelja s priobčenjem izmišljenih in napak zvitih dejstev imenoma nepoštenega in nenravnega dejanja, ki bi ga utegnilo v mislih ljudi zaničljivega storiti in ponižati, je krivdorek po tem, ko je obtoženec umaknil dokaz resnice, v smislu § 488 k. z. opravičen. Pripomniti je, da je smatralo sodišče inkriminovani članek enotnim in tedaj celo vsebino podstavilo določbi § 488 k. z., ne glede na to, da utegnejo zadnji stavki tega članka od besedij: „Če bi bil Roblek res kak mož . . ." do besedi: „. . . . . stoji osramočen pred svetom", tvoriti samo ob sebi žalitev v smislu § 491 k. z. ker se dolži zasebnega obtožitelja s temi besedami še posebej zaničljivih lastnosti in mišljenja. Kazen je bila odmeriti v smislu § 493 k. z. z zaporom od šestih mesecev do enega leta, pri čemur se je bilo ozirati na določbe § 265 k. p. r. (vide VII 703 14-3). Obtežilnim se je smatralo tedaj, da se snide pregrešek po § 488 k. z. in prestopek po odst. 1, čl. III, zak. z dne 15. X. 1868 št. 142 drž. zak., olajšilnim priznanje glede zadnje imenovanega prestopka in dosedanja neoporečenost. Ker prevladajo olajšilne okolnosti in so obtoženčeve osebne in stanovske razmere take, da bi mu zaporna kazen občutno škodovala na ugledu, poslužilo se je sodišče v §§ 266 in 261 k. z. označenih pravic in kazen odmerilo pod postavno mero ter spremenilo v denarno globo. V smislu § 389 k. pr. naložiti je bilo obtožencu povrnitev vseh po kazenskem postopanju nateklih stroškov. Izrek glede priobčenja sodbe se opira na določbe navedenega zakona. V Mariboru, dne 8. maja 1915. C. kr. okrožna sodnija v Mariboru. Dr. Fraidl.

Pismo iz Tolmina.

Znani deželni poslanec in dekan v Tolminu, vlč. g. **Ivan Rojec**, ustanovitelj in vodja črevljarske zadruge v Mirnu na Goriškem — zato njegov priimek „Schusterpfarrer" — katera se je vsled vojske preselila v Nazarje v Savinjski dolini, kjer so jo naš premilostljivi Nadpastir ob birmovanju v Gornjegrajskem dekanatu obiskali in razveselili s posebnim na-